

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HAALEKANDJA

NR. 9

NOVEMBER 1938

5. AASTAKÄIK

Öötöö, lühem tööaeg ja elukallidus

Öise tööaja lühendamine

Ükski edumeelne tööstur ei peaks vaidlema vastu üldise tööaja lühendamisele, kui sellega käib kaasa tehniline edu ja tööstuse toodangu suuremine. Seepärast ei vaielda tänapäeval vastu 8-tunnisele tööpäevale, olgugi et omal ajal arvati 10-tunnise tööpäeva kaotamisega tulevat üldine tööstuslik katastroof. Vastuoksaks, tänapäeval on saanud akuutseks küsimuseks 40-tunnine tööpäev, mida soovivad mitte üksi töövõtjad, vaid ka tööandjad ja valitsuste esindajad mitmesugustes maa-ees. Seda pooldatakse tehnilisest edust, aga ka kultuurilistest ja sotsiaalsetest seisukohtadest lähtudes. Trükitöölised, seades öötöö ajaks 6 tundi, tahavad seega küsimust vaid osaliselt lahendada, sealjuures silmas pidades tõsiasja, et öötöö lühendamine on tehniliselt täiesti läbiviidav. Tuleb arvestada seda, et öösiti töötades ei suudeta töölisi hoida kogu aeg intensiivses töös ja 6 tunni jooksul suudab tööline toodelda samapalju väärtusi kui seda pikema tööaja jooksul. Seega ei kaota tööstur majanduslikult midagi.

Teiseks oluliseks momendiks öötöö lühendamisel on äärmiselt tähtis tervishoiuline külg. Öisel tööl olles on iga tööline poolpuhanud ja trükikojas suurel hulgal esinevas gaasis ja tinatolmus kergemini vastuvõtlik mürgitusile. Öine töö mõjub närvidel, kutsudes esile üldise närvikava pinget ja sellest tuleneva jõuetuse kui ka füüsilise kokkuvarisemise, suurelt kannatavad silmad jne. Sotsiaalsed uurimised sel alal pakuvad rikkalikku materjali ja tõendavad, et öötöö mõjub üldiselt nii eluea lühendamisele kui ka haigestumiste suurenemisele. Seepärast on vajaline öötöö aeg lühendada miinimumini.

Lühem tööaeg võimaldab töölisele kergemini pöörduda normaalses puhkuse kasutamise näol. On äärmiselt tähtis silmas pidades töölise perekonnaelu normaalset arengut, aga ka töölise kohustusi ühiskondliku elu vastu. Suurem vabaaeg võimaldab seda. Neid tõdesid ei tohi alahinnata.

Välismaail on sellest aru saadud ja seepärast seal ei esine öine tööaeg niisama pikana kui päevane tööaeg. Näiteks Prantsusmaal on öine tööaeg 6 tundi 20 minutit 6-päevase tööpäeva juures. Rootsis 7 tundi, Soomes 7 tundi, Põhja-Ameerika Ühendriikides 6 tundi jne. Üle 7 tunni öösel ei töötata kusaqil. Ka meil, Eestis, on mõned trükikojad annud 7 tundi ja osa töölisi töötab koguni veel vähem, arvestades seda, et töö lõppemisel võivad nad lahkuda töölt, olgugi et tööaeg ei ole veel lõp- nud. Seepärast meie ei näe mingit raskust kogu seda korda üldistada kõikidele öötöölisele ja seda 6-tunnise öötööaja kindlaksmääramise kaudu.

Öisel tööajal suurem töötasu

Kui öist tööaega üldiselt lühendatakse, siis sünnib see puhttehnilisil sotsiaalpoliitilisel kui ka tervishoiulisil kaalutusil. Ometi öötöö, kui ebanormaalne, jääb siiski püsima ja seepärast paratamata esineva kahju kompenseerimiseks üldiselt maksetakse öise töötamise eest suuremat tasu kui päevase töö eest. Trükitöölise nõudmine on see, et öise tööaja eest maksetakse 25% rohkem kui päevasele tööl olles. See protsent pole kõrge, kui arvestada, et juba päevane ületund tasutakse 50%. Ometi on öötöö veel kahjulikum kui päevane üle-

NUMBRI SISUS:

Öötöö, lühem tööaeg ja elukallidus / Tööliskonna juhte Karl Kautsky surnud / Osa trükistööstureid rikub distsipliini / Võitlus öötöö kompenseerimise eest / Meie organisatsioonidest / Ääremärkused / Teised ametiühingud / Kirjut maailmast

tund. Saades kõrgemat töötasu, saab tööline võimaluse parandada oma olukorda mitmes suunas ja seega vähendada öötöö kaudu sündivat kahju. Kõrgenenud töötasu juures tööline saab kanda hoolt hügieenilise külje parandamise eest, muretsedes endale parema korteri, tõeses ajakõrgusele totiluslauda, hoolitseda suurema puhtuse eest, teha suuremaid kulutusi tervise hoidmiseks jne.

Välismaail näeme igal pool öötöö tasu suurenmist üldiselt 25% võrra, kuigi juba päevase töö tasud on kaugelt ees Eestis kehtivaist. Rootsis, näiteks, on normaalse töötunni tasuks kaks krooni, öösel on see 4,5 krooni või 150% kõrgem. Pühapäeval koguni 7 krooni tund. Soomes valmib kokkulepe, kus öine tööaeg on 40% kõrgem päevasest, ja praegu juba tasutakse vaba kokkuleppe alusel 20%. Isegi selline maa nagu Jugoslaavia, kus tööstus on madalal järjel, maksetakse öötööle lisaks 10%. Ka meil, Eestis, mõned trükikojad püüavad öötööd kompenseerida, makstes harilikule tasule mõne tunni tasu lisaks. Seepärast pole mitte raske sellist kompenseerimist üldistada ja tõsta kõikide töölise öötöö tasu 25%, võrreldes päevase tööaja eest saadava tasuga. On iseandastmõistetav, et see tooks tööstureile osalise kulude suurenemise pal-kade näol.

Trükikodade kandevõime

Trükikodade kandevõime on parem kui 1933./34. aastal. Juba suurenenud töölise arv trükitoöstuse suurtööstuses tõendab tööga ülekoormatust, ja selline töölise arv näitab kuust kuusse pidevat tõusu. Tüli alla kuuluvad käitised kuuluvad sellesse suurtööstusse ja seepärast allpool toodavad andmed keh-tivad täiel määral ka tüli-alustes trükikodades. Maksimaalne töölise arvu suurenemine on teostun-dud eriti tänava aasta, näidates rekordseisu sep-tembris 1938. Selle tõenduseks vaatleme tänava-aasta kuid (tabel 1):

Kuu	Töölise arv
Januar	1484
Veebruar	1499
Märts	1516
Aprill	1501
Mai	1505
Juuni	1519
Juuli	1577
August	1599
September	1608

Samuti võime näha pidevat toodangu suure-nmist toodangu kohta toodud statistikas aastate järgi. Püüame selle kõrval tuua andmed töölise palga kogusumma kohta nimetatud aastail. 1937. aasta toodangu väärtuse kohta pole meil andmeid,

Selle artikli siht oli ettevalmistada töötüli alla kuuluvate käitiste töölisesindajaid vajaliku materjaliga. Nagu nüüd selgunud, „Päevalehes“ on kokkulepe saavutatud. Ka mujal on loota küsimuses lahenumist. Pole siiski liigne olla tuttav nõude motiividega.

kuid pal-kade kogusumma näitab, et toodang on suurenenud. Nii toodangu kui ka pal-kade kogu-summa kohta käivad andmed on tuhandetes kroonides, kusjuures toodang on arvestatud netotoo-danguna (tabel 2):

Aasta	Toodangu väärtus	Palgasumma töölisile
1933	1627	796
1934	1767	767
1935	1998	975
1936	2021	998
1937	—	1139

Tänava aasta mõned trükikojad tundsid koguni töölise puudust kvalifitseeritud tööjõudude näol ja esinesid nõudmisega õpilaste arvu suurendamiseks, eriti Tartus. Kõik see näitab töödega ülekoorma-tust ja trükikodade läbikäigu suurenmist. Juba tabel 1 näitab, et see tõus kestis ka tänava.

Trükikodade rahuldava teenistuse juures on mõned ettevõtted, näiteks „Päevaleht“ ja „Vaba Maa“, püüdnud saadud kasut osa anda gratifikatsioonide näol tagasi personaalile ja osaliselt ka töölisile. Vaba kapitali olemasolu võimaldas trükikodadel asuda ka masinapargi kui tehnilise sisseseade täiendamisele. Nii on tänava aasta sea-tud üles juba palju uusi ladumismasinaid, neist osa kallihinnalisi mitmemagasiniga pealkirjade la-dumiseks. „Päevaleht“ käitis muretseb endale uue rotatsiooni, mille ülesseadmine on käsil jne. Kõik need tehnilised uuendused võtavad suurt kulu ja meie eksi palju, kui loetleme tehnilise uuenduse korraldamiseks umbes ¼ sellest, mis suurtööstu-sed 1937. aastal töölisile pal-kadeks välja maksid. Uuendused on aga kestnud pidevalt aastast aas-tasse, trükikodade kandevõime kasvab. Trükikojad on jaganud samuti puhaskasu, ja seda mitte üksi osanikele, vaid toetades sealjuures nii riiklikke kui ka poolriiklikke organisatsioone. Suurtrükikodadele on tähtis üleriiklik töötariifide ühtlustamine, mis teostati sellekohase aktsiooni kaudu töövõtjate organisatsiooni toetusel ja mis normaliseerib nende omavahelist võistlust tulevikus ja hoiab katastroo-filise trükitoode hindade languse eest. Seega ei peaks kahtlust olema trükikodade kandevõime tu-gevas tõusis.

Kui aga võrrelda töölise palku trükikodade kandevõimega, siis pole see mitte sammu pidanud ja pal-kade osatähtsus on toodangu tõusuga võr-reldes pigem langenud.

Töölise palgatase suurtööstuses

Ametliku nädalkirja „Majandusteated“ alusel on tänavuastast kuude võrdlus suurtrükkikodades järgmine (tabel 3):

Kuu 1938	Keskmine tunniteenistus		Kuuindeksid (1937. a. — 100)			
	mehed	naised	Nominaalpalk		Reaalpalk	
			mehed	naised	mehed	naised
Jaauar . . .	50,4	33,4	106	108	100	102
Veebruar . .	49,7	31,3	115	117	103	110
Märts . . .	46,7	29,3	98	95	92	89
Aprill . . .	53,4	33,4	122	118	114	110
Mai . . .	49,8	32,8	97	92	91	87
Juuni . . .	54,5	35,5	113	118	107	111
Juuli . . .	46,3	27,8	108	99	101	93
August . . .	45,0	27,3	98	91	92	86
September .	46,9	29,9	105	108	100	103

Üldtoodud keskmine tunniteenistus mees- kui ka naistöölise kohta kehtib täiel määral tüli all olevate käitiste kohta. Kui võrrelda keskmist tunniteenistust kuude järgi, siis võime märgata, et aasta jooksul pole siin esinenud kuigi suurt muutust parumusele ja aastast algul olnud keskmine tunniteenistus on koguni suurem kui septembrikuus. Nii ei pea paika väide, nagu oleks sündinud palkade paranemine üldiselt, vaid kui seda tehti, siis ainult üksikute töölise juures, mis aga palkade kogusummat palju ei muuda. Sedasama pilti tunnistab ka nominaalpalgaindeksi muutumine ja septembri indeks on kaugelt taga näiteks märtsist või aprillist. Kuid nominaalindeksi alusel oleks väärt määrata kindlaks töölise ostujõudu — selle suurenemist või vähenemist.

Meil ei tarvitse kuigi palju põhjendada seda, et majandusliku tegevuse elustamisega ja üldise rahvamajandusliku olukorra paranemisega käis kaasas ka tarbainete hindade kõrgenemine, samuti on ka uurimised korterite üle näidanud äärmiselt suurt üürihindade tõusu. Töölised peavad seetõttu kaupade ostuks palju rohkem välja andma. Kuna aga nende tulud nominaalselt pole suurenenud, siis tuleb neil ostuhulka vähendada. Järelikult elukalliduse endiste nominaalsete palkade stabiilsuse või vähesel kõrgenemise juures viib töölise elatisstandardi allapoole, mis tegelikult on ka sündinud. Juba ametlik statistika 1935. aastast kuni 1938. a. septembrini märgib tarbainete üldindeksi tõusu 25% ümber. Tänavuastane tõus, võrreldes möödunud aasta septembrist tänavuastast septembriga, näitab tõusu 5% ümber. Järelikult: kui 1935. aastal oli suurtööstuse nominaalpalk keskmiselt meestel

47,2 ja naistel 29,6 senti tunnis, oleks seda pidanud 25% võrra tõstetama, et 1935. aastast ostuvõime jääks püsima. Tegelikult näeme septembris 1938. koguni langust — meestel 46,9 ja naistel 29,9, kõnelemata ostuvõime tõusust. Et palkade ala pole meil pidanud sammu ka mööduud aastast septembri elukalliduse tõusuga, näeme reaalpalga indeksist: meestel on 100 ja naistel 103. Kui töölised esinevad 20% palgakõrgendusega praegustele normidele, siis teeb see välja septembris keskmiselt meestel 56,2 senti ja naistel 35,8 senti tunnis. Kui võrrelda 1938. aastaga, siis peaks see 25% elukalliduse kõrgenemise puhul ulatuma üle selle normi. Järelikult pole töölise nõudmine 20% mitte kõrgem sellest, mida nad oleksid pidanud saama elukalliduse tõusu järgi, vaid isegi maha jäänud. Ometi ei tohi ükski tööandja tahta, et tööstusliku konjunktuuri ajal oleks töölise elatistase madalam kui ta seda oli majandusliku tõusengu algustal, 1935. aastal.

Meil tuleb vaid kahetseda tõsiasja, et meie trükitööstuse juhid ei tahta seda algelist nõudmist respektierida ega hoolt kanda ka töötegijate elatisstandardi alalhoidmise, veel vähem parandamise suunas. Kui kõneall olevad käitised tõstaksid töölise palku nõutud protsendi suurusel, siis ei koormaks see kuigi suurel määral üldtoodangu läbikäiku, vaid piirduks kõige rohkem mõnede protsentidega, mida elavnenud tegevuse juures pole kuigi raske teostada,

Čehhoslovakkia kurbmäng

Londoni City majanduslik ajakiri „Stock Exchange Gazette“ avaldab arvuksid, millised näitavad katastrofaalset tööstuslikku kokkuvarisemist Čehhoslovakkias. Tööstus on kaotanud suure osatähtsuse pärast seda, kui nii tööliskond kui ka käitised jäid piiri taha, mis määratud Müncheneri härrade poolt. Kõige rohkem on kannatanud siiditööstus — tervelt 100%, tekstiil- ja muusikariistatööstus 90%. Trükitööstus on kaotanud 70% oma tähtsusest. Jne. jne.

Ligi ¼ trükitööstusest on seega kadunud. Kui palju on kadunud truid ametiühinglasi, kes moodustasid varemalt Čehhoslovakkia organiseeritud trükitöölise ühikema osa. Nende hulgas on nihaasti sakslasi kui čehhe. Arusaadav, et see kõik ei jätud mõju avaldamata ka trükitöölise organisatsioonile ja sundis neid piirama enda tegevust. „Gutenberg“ — saksakeelne liidu häädikandja — ongi peaaegu välja suremas, kuna lugejad on kadunud. Need on jäänud piiri taha — Hitleri „tööfrondi“ meelevalla alla.

Tööliskonna juhte Karl Kautsky surnud

Rahvusvahelist töölisliikumist tabas uus lein — 17. oktoobril 1938 lahkus surma läbi töölisliikumise suuremaid teoreetikuid ja võitlejaid Karl Kautsky 84 aasta vanuses.

Temaga on kadunud viimaseid juhte teadusliku sotsialismi teisest generatsioonist, millele võlgne me sotsialistliku liikumise suure tõusu. Kautsky viimistles ja täiendas seda, mida Karl Marx ja Friedrich Engels oma teostes rajasid. Ta ei kannud hoolt mitte üksi marksistliku vaate arengu ja ettevalmistuse üle, vaid võitles ka sotsialismile kahjulike voolude vastu. Nii asus ta energiliselt võitlusse Bernsteini revisjonismi, Kurt Eisneri eetilise-esteetiliste sihtjoonte kui ka Lenini ja Trotski enamluse vastu.

Kui moodne töölisliikumine eelnenud aastasaja teisel poolel hakkas jõudsalt arenema, polnud Marx enam elavate kirjas, Engels jõudis juba vanasse ikka. Nende asemele astus Kautsky ja omandas juhtiva kohta teadusliku sotsialismi võitluses. K. kirjutas palju. Tema teaduslik ettevalmistus oli esmajärguline. Oma teostes on K. osutunud põhjalikuks ühiskonnatundjaks; poliitiline rahvamajandus, ajalugu ja loodusteadus — polnud ühtki ala sotsialistlikus atemaailmas, mida K. ei tunnud. Tema autoriteetsus kasvas seevõrra, et K. allkirjaga teoseid ning teesisid võeti kui doktriine. Miljonid ja kümped miljonid inimesed on ammutanud oma tõekspidamisi sotsialismist, toetudes K. põhjapanevatele teosele.

*

Kautsky sündis 16. oktoobril 1854. aastal Prahas, olles čehh. Isa oli maaler, ema näitlejanna ja kirjanik. Olles Viini ülikoolis, tutvus K. Viktor Adleriga, kelle osalisel mõjutusel lähenes ta sotsialismile. Ajakirjaniku tööd alustas K. „Sozialdemokrati“ juures (tollal kehtis Saksamaal „sotsialistide seadus“, s. o. keelati sotsialistlik liikumine).

1883. aastal annab ta välja ajakirja „Neue Zeit“ — teadusliku sotsialismi teooria ja praktika ajakiri — milline ilmus ta toimetusel kuni 1917. a. 1885.—1890. aastani on K. pagulasena Londonis, alles 1890. aastal võimaldub tal Stuttgardi tagasi pöörduda. 1897. a. kolib ta Berliini, kus jätkab energilist tööd sotsialistliku liikumise kasuks. Mitte naljalt nimetati tollal Kautskyt „marksismi paavstiks“, kuna ta valvas marksistliku õpetuse puhtuse üle. 1891. aastal oli K. Saksa sotsiaaldemokraatia Erfurdi programmi koostaja, pärast maailmasõda 1921. a. samuti partei programmi uuendaja.

1924. a. kolis K. Viini, kus ilmus tal põhjalik teos „Ajalooline materialismus“. 1934. a. elas ta kaasa Viini veebruarirevolutsiooni, sealt pagedes pärast tööliste allajäämist Prahasse. Kriitiliste päe-

vade kätejäudmisel siirdus K. Hollandisse, kus ta 17. oktoobril k. a. Hollandi seltsimeeste keskel sulges igaveseks silmad.

*

Kui rahvusvahelises maailmas toimusid suured sündmused, fašism tõstis pead ja vallutas riike, töölisliikumine kaotas ühe positsiooni teise järele, siis küsiti Kautskylt:

— Mis nüüd teha?

— Selgitustöö ja veelkord selgitustöö — oli K. vastus.

Taani trükitööliste liidu kongressilt

Septembris 1938 peetud Taani trükitööliste liidu kongress möödus suure elevuse tähe all. Osavõtjaid oli ligi 200. Kongressil viibisid mitme maa trükitööliste liitude kui ka kutsesekretariaadi esindajad.

Kolme aasta tegevuse aruanne, 1935.—1937., leidis elava kriitika. Liikmete arv 1938. a. oli 6857. Majanduslik olukord on hea. Aruanne kiideti heaks.

Põhikirja muutmise puhul võeti vastu seisukoht, et provintsi ühingud annavad kongressile 90 esindajat ja Kopenhaagen 64 esindajat, kuigi Kopenhaagenis asub ligi $\frac{1}{4}$ kogu maa trükitöölisi. Seega on provintsil rohkem võimalusi oma huvisid kaitsta. Trükitehnilise ajakirja ilmumine otsustati 6 korda aastas. Vanaduse puhul antakse pensioni juba 60. a. alates. Nädalamiseks määrati kindlaks täispalgalisile 40 ööri ja poolpalgalisile 20 ööri. Töötute toetuse määrat suurendati 25 ööri võrra päevas. Ametiühingute pensioneerimise ettepanek lükati tagasi.

Liidu esimeheks valiti hiljem üldhääletuse (referendum) kaudu K. A. Jörgensen.

Jaapanlane pole maailmakodanik

Keegi čehhi tööstur kirjutab: — Jaapanlane pole ilialgi maailmakodanik, vaid alati jaapanlane. Teda ei seo sõprus, sümpaatia ega muu tunne võõra rahva vastu. Mis meie juures nimetatakse spordiks, on jaapanlasele võitluseks. Mis meil nimetatakse võitluseks, on jaapanlasel sõda. Jaapanlane trennib vaid selleks, et teist võita. Kõige suuremat rahuldust leiab jaapanlane sõjas. Seepärast leiame Jaapanis sõjavaimustust, nagu ei kusagil mujal riikides. Terve rahvas on relvades. Sadamas seisavad moodsaimad soomusristlejad ja allveelaevad. Meie loodame rahvaste sõbralikule ja rahulikule elule üksteise kõrval. Jaapan seda ei tunnusta. Jaapan ähvardab oma militarismiga ja hoiab naaberid alatises hirmus — kahtlemata valmistab see asjaolu tõsist hädadohtu kogu maailma rahule.

Osa trükitööstureid rikub distsipliini

Palkade alammäärad kehtivad juba alates 1. okt. s. a. Tahtsime neid näha kehtimas varem, kuid üldiselt võeti sellekohased otsused vastu alles 1. okt. Seega oleks küsimus pidanud lahenema kõiki rahuldavalt. Tõrkuvate trükitöösturite suhtes tuli oodata organiseeritud trükitöösturite survet, mida viimased avaldasid ringkirjaliselt, nagu seda lugesime „Trükitöölises“ nr. 10 avaldatud artiklis.

Nüüd saabuvad andmed üle Eesti, et trükitöösturid ei täida oma kongressi otsust ja paljudes kohtades pole alammäärad veel kehtivad või on lahendatud vaid osaliselt ja kombinatsioonidega.

Üheks linnaks, kus patustatakse alammäärade suhtes, on Pärnu. Pärnu „Päevalehe“ trükikojas, Hommiku tänaval, on tervelt 7 tööliset, kes kõik saavad alla alammäära palka. „Kultuuri“ trükikojas on alla alammäära palgasaajaid üks laduja. Samuti saavad väikest palka töölised Jannseni trükikojas peale ühe. Olgu märgitud, et Pärnu „Päevalehe“ trükikoda ei taha tunnustada ka kokkulepitud puhkuse andmist enam kui 1,5 aastat töötanud töölisile, andes neile vaid 7 päeva puhkust 10 ja 14 päeva asemel.

Teiseks suuremaks linnaks on Narva. Minise trükikojas on osa ladujaid tehtud abitöölisiks, olgugi et nad töötavad ladumise alal. Abitöölise alammäär on madalam — seepärast ka see võte. Grigorjevi trükikojas on kõrgemaks palgaks 12 krooni nädalas, seega kaugelt alla alammäära. Üldiselt on Narvas läbi löönud mõte, et ladujate alammääradest pääsmiseks tuleb tööline ümber nimetada abitööliseks, ja seega asjad peaksid olema korras. Meie arvates see pole õige. Tuleb siiski kokkulepe aus hoida, kui tahetakse sellest kui sündinud faktist kõnelda. Imelik on siinjuures „Põhja Kodu“ ja „Põhja Eesti“ trükikodade tegevus, kes alluvad ühele ja samale peremehele. Ka nemad ei taha heameelega loobuda abitöölise võttest. Olgu muuseas mainitud, et omalajal läbirääkimisi oli nende trükikodade esindajaks hra Lasimer, kes võttis osa vastava kokkuleppe loomise eeltöödest. Tollal põhjendas too härra Narva trükikodade raskest olukorda ja näitas, et Narva trükikodadel on raske teist kategooriat tunnustada, vaid soovis kolmandat. Nüüd ei taheta tunnustada kolmandatki. Sealjuures hra Lasimer, hoolimata trükikodade „raskest olukorrast“, oskas üle 2000 krooni vaba kapitali läbi lüüa ja istub seepärast kinni Vestervallis. Kahju, et sellised härrad otsustavad trükitööstuse tõsiseid küsimusi!

Kuressaare „Meie Maa“ pole ka veel kuigi palju hinganud alammäärade kohta, lisades vaid

palka niivõrd juure, et ladujad saavad 11 krooni nädalas. Alammäär on aga 16 krooni. Valgas on asjad korras, vaid ühe köitja juures on asi lahine, kuna ettevõtja ei taha talle alammäära maksta, põhjendades kokkuleppega töölise ja tema vahel.

Viljandis on nii „Sakala“ kui ka Nurmbergi trükikodades töölisi, kelle palk on alla alammäära.

Olukord ei ole parem ka Tartu ja Tallinna vähemates „poodides“, olgugi et Tallinnas on juba alammäärad üldiselt läbi löönud, ja seda õige väikeste käitiste juures. Näiteks kirjutab keegi kolleeg liidule „Edu“ trükikoja kohta:

— Teadustan, et „Edu“ trükikojas ikka veel ei makseta minimaalpalka, välja arvatud vaid üks meesladuja, kes saab 19,5 krooni nädalas, teised aga saavad 15 krooni ja vähem.

Kas tõesti ei leidu mingeid surveabinõusid, et selles trükikojas viidaks läbi seadus, mis peaaegu kõikides trükikodades on maksev. See polegi nii väike trükikoda, kus töötab ligi 30 tööliset. X.

See kiri on anonüümne, kuid ilmestab olukorda sääraseis väikesis käitisis. Sääraseid peaks leiduma veelgi. Tahame lootä, et liidu juhatus otsib teid sääraste töösturite ohjeldamiseks ja korraldumiseks, kui seda ei tee Eesti Trükitöösturite Ühing.

Liit saatis vastava avalduse Trükitöösturite Ühingule, paludes valjemate abinõude tarvituselevõtmist.

Puhkeaeg Rumeenias

Rumeenia valitsus muutis senist töölise töölepingut, laiendades puhkeaega seniselt 7 tasutud päevalt vastavalt tööl olnud ajale. Seadus ei määra sellejuures kindlaks vahetpidamata töölolekut kui põhialust, vaid eeldab töölise suhet tööandjaga teataval ajavahemikul. Nii võib tööliset, näiteks, vallandada, kuid kui ta mõne aja pärast uuesti samasse käitisse tööle asub, siis loetakse ta endest õigused kehtivaiks ka tööl mitteolnud aja kohta.

1 kuni 3 aastat töölolekul antakse puhkust iga aasta 7 päeva, 3—5 a. — 10 päeva, 5—10 a. — 14 päeva. Pärast kümneaastast töölolekut antakse puhkust 30 päeva.

Puhkusepäeva tasu arvestatakse viimase kolme kuu koguteenistuse keskmise alusel, vastavalt töötatud päevadele.

Nagu näeme, on Rumeenia jõudnud ette Eestis kehtivast puhkeaja seadusest.

Võitlus öötöö kompenseerimise eest

OLEME juba mujal artiklis peatunud öötöö kahjulikkuse juures, mille kohta esitati vajalised protestikirjad nii ajalehtede väljaandjatele, hra Peaministrile kui ka Sotsiaalministrile. Kahjuks need protestid jäeti tagajärjeta ja öötöö viidi laiculaadlikult läbi. Seni töötas öötöös „Vaba Maa“ trükikoda, uutena asusid öötööd tegema suuremas ulatuses „Päevalehe“, „Ühiselu“, Tartu „Postimehe“ ja Viljandi „Sakala“ ja „Oma Maa“ trükikojad.

Sellekohastele protestidele vastati:

— Öötöö on paratamatu ja igas kultuurriigis lubatud. Ajalehed peavad ilmuma hommikul.

Meie vastus oleks:

— Mis kultuuri levitamine see on, kui inimesed seatakse ebakultuurilistesse oludesse, n.ö. öiste rehhepappide olukorda. Säärane kultuuri lahendamine pole mingi kultuur!

Äga vaidlused on viljatud, kui öötöö sisseseadmise taga seisavad suuremad jõud ja seepärast peame kõik tegema, et öötöö sisseviimine oleks sündinud suurema kompenseerimisega töötegi jaoks. Välismaail, kus öötöö on kehtiv, on öötöö tunnistatud ebanormaalseks nähtuseks ja seepärast püütakse sellist ebanormaalsust hüvitada töötegitajate tasude tõstmisega. Meil seda pole sündinud, ja kui mõnel pool see esineb, siis vähemal määral.

Seetõttu jätsime kõrvale viljatud võitluse öötöö vastu ja suunasime kogu jõu kompenseerimise nõudele. 23. oktoobril peeti „Vaba Maa“ ja „Ühiselu“ trükikodade tööliste üldkogu koosolekud, kus võeti vastu sellekohased nõuded öötöö kompenseerimiseks, samuti käitiste töölise palkade tõstmiseks. 30. oktoobril tehti sellekohased otsused „Päevalehe“ käitiste tööliste üldkogu koosolekul Tallinnas, „Postimehe“ käitises Tartus ja Viljandi Trükitehase töölise ühingu poolaasta üldkoosolekul. 13. novembril korraldati sama Tartu „Postimehe“ koosolekul.

Liit saatis trükikodade omanikele ja trükitehaste ühingu ühingu ettepaneku lahendada kogu küsimus organisatsioonide vahel, kuna käitisekaupa lahendamine oleks aegaviitev ja asjatuid teravusi esilekutsuv. Trükitehaste ühingu keeldus sellest (vastus 9. nov. 1938) ja jättis asja käitiste hooleks, reservatsiooniga „esialgu“. Seepärast liit pidi taanduma vahendaja osast. See tõigi kaasa mõningaid komplikatsioone, esialgu „Ühiselu“ trükikojas. 5. nov. oli käitise juhatus oma läbirääkimiste pidamisega ärritanud masinaladujaid, kes keeldusid pühapäeval, 6. nov., tööle tulemast. Alles kauplemiste järele ja lubades 75% tunnitasu tõstmist saadi töölised pühapäeval tööle ja „Uus Eesti“ võis ilmuda varahommikul. 11. novembril teine vahetus masinaladujaid surus peale oma nõudmised palkade tõst-

miseks, ühenduses preemiade kaotamise nõudega, mis praegugi on võrdlusaluseks. Pole mitte võimatu, et selline hõõrumine võib tekkida ka teistes käitistes, mis pole sugugi hea asja kiireks ja rahuldavaks lahendamiseks. Näib, et käitiste viisi küsimust lahendades satutakse paratamata raskusile ja ilmneb teatav venitamine. On iseenda mõistetavalt ebasoovitav selline venitamine ja seepärast otsustati Tallinna kolme käitiste tööliste esindajate nõupidamisel:

— Kui käitised ei esita oma vastuettepanekuid trükitehaste poolt näidatud aluseile, antakse kõik küsimused üle tööinspektorile, vastavalt Töötluste Lahendamise Seaduse nõudele.

Mis saab edasi? Peaks vist olema selge, et komisjoni rakendamine tüliküsimuste lahendajana pole soovitatav kummalegi poolele. Äga töölised ei saa asja tesiti lahendada, kuna tööandjad ei taha kõnelda esitatud aluseil. Need polevat „mõistlikud“! — nagu seda loeme nende seisukohtadest. Oleme siiski seevõrd mõistlikud, et teada: mõistlik on see, mis kummalegi poolele head teeb ja läheb üldisuse kasuks. Trükitehaste ettepanekud on selles suhtes 100% mõistlikud ja kui see mõistlikkus ähvardab ettevõtete kulusid palkadele suurendada, siis tuli seda arvestada öötöö sisseadmisel ning kanda ka sellekohased kohustused.

Loodame siiski, et enne komisjoni jõudmist jõutakse mõistlikult läbi mõelda „mõistlikkuse“ alus ja alustada teatava kokkuleppe loomist. Kardinaalküsimused on:

- 1) Käitiste tööliste palga kõrgendamine 20% võrra.
- 2) Öötööaja lühendamine ja tasu 25% võrra tõstmine päevatöö tasuga võrreldes.

Muud küsimused on lihtsamad ja tehnilist laadi.

Kui silmas pidada komisjon kokkutulekut, siis nõuame meie otsuse langetamisel arvestada käitiste ebaseaduslikke korraldusi tööaja seaduse rikkumise kaudu, samuti peame nõudma käitiste kandejõu uurimist ja tutvustame kogu muu kultuurilise maailma suhtumist öötöösse. Vahet suudavad need argumendid aidata meid küsimuse lahendamisel trükitehaste hüvitamiseks.

„Typografia“ juubeldab

Čehhoslovakkia trükitehaste haridusühing „Typografia“ Prahast pidas 25. septembril s. a. 50 aasta kestmisjuubelit. Sel puhul korraldati pidulik trükitehaste näitus, samuti andis ühingu välja vastava albumi end. Čehhoslovakkia presidendi E. Beneši pühendusega. Ühel ajal ühingu pühitses 45 aasta kestmisjuubelit trükitehaste ajakiri „Typografia“.

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

„Päevaleht“ ja öötöö

„Päevalehe“ ärijuhatuse oli esimeseks ettevõtteks, kes arvestas töölise nõudmisi ja rahuldab osaliselt ilma töötulita ülesseatud küsimused. Töölise esindajad pidasid vastutulekut rahuldavaks ja sellega likvideeriti tüli lühikest aega.

Saavutatud kokkuleppena saadi:

- 1) Öötöö kompenseeriti 25% lisamisega päevasele palgale, nagu seda töölised nõudsid.
- 2) Öötöö aeg loetakse kella 22—6, töölise nõudmise kohaselt.
- 3) Nõutud 6-tunnilise öötööaja eest kindlustatakse segavahetustes 7½ tundi 8 tunni väljamaksmisega.
- 4) Nõutud 20% palgakõrgenduse asemel kõrgendatakse töölise töövõime järgi 5—15%, kusjuures keskmisena figureerib 8%-line palgakõrgendus.
- 5) Vahetuste iganädalaline ümberpaigutamine sünnib võimalust mööda.
- 6) Pühapäeva ületunnid tasutakse 75% kõrgemalt.

*

Lähemalt sellekohase kirjaliku ettepaneku alusel olgu selgitatud:

Kõik vahetused, mis kestavad üle kella 2 öösi, on 7-tunnilised, kuigi tasumisele tuleb 8 tundi. Vahetused, mis lõpevad kella 23-ks, on tööajalt 8 tundi. Vahetused, mis lõpevad pärast kella 23—2, on 7½ tundi, tasumisele tulevad 8 tunni alusel.

Tasu arvatakse järgmiselt: vahetuste juures, kus on 3, 4, 5 ja 6 öötundi (öötunnid loetakse kuuluvaks kella 22—6) tasutakse öötunnid 25% juuremaksuga, ülejäänud tunnid (maha arvates 8 tundi öötunnid) harilikku tasuga. 1 ja 2 töötunniga vahetused 25% tasu alla ei kuulu. Kui vahetus seatakse sisse alates pühapäevast kell 20 (pühapäeva vaba-aeg tahetakse seadusega muuta endise 0.00—24.00 asemele 20.00—20.00), siis esimesed kaks tundi pühapäeval tasutakse 50%, järgmised kaks tundi 75% ja ülejäänud 3 tundi 25% + 1 harilik tundi (vahetus jääb 7-tunniliseks).

Olgu muuseumi oeldud, et palkade uued normid hakkavad kehtima 1. jaanuarist 1939. Töölised leppisid sellega seetõttu, et ärijuhatuse andis 19. novembril lisatasu 2 nädala palga ja lubas jõuluks veelgi 1 nädala palga. See lisatasu katab

%-aalse palgakõrgenduse vahemikul novembri- detsember.

Oma vastuses ärijuhatusele töölised avaldasid soovi, et uued palgamäärad pandaks kehtima tööliskoogu seisukohta arvestades.

Naisring

kavatseb korraldada rahvatantsu õpigrupi, milleks saadeti trükikodadesse vastavad kutselehed.

Töölisvanema

ja ametiühinglase käsiraamat Tööliskoja väljaandel on müügil Tallinna Trükistöölise Ühingu. Küsida juhatusliikmeilt ja korrapidajailt igal äripäeval. Raamat on väärtuslik teos ja soovitav lugeda igal ametiühinglasel, kuna seal on käsitletud kõik võimalikud tegevused ametiühingu piirides, ühtlasi puudutatud ühingu tegevusega seoses olevaid seaduslikke nõudeid.

Uusi liikmeid

Uuteks ühingu liikmeiks võeti vastu peetud juhatuskoosolekudel: 5. oktoobril — 8, 19. oktoobril — 6, 2. novembril — 7 ja 16. novembril — 4.

Ühingu ja „Trükistöölise“

Juhatus otsustas edaspidi tellida ühingu leht saamal arvul ajakirja „Trükistöölise“ kuupalju tal on liikmeid. Sellega loodetakse tõsta „Trükistöölise“ tiraaži. Praegu on ajakirja levik Tallinnas umbes 300 eksemplari.

Töötuse abile

otsustati võtta „Päevalehest“ vabanenud pealepanija Erika Matti.

Liikmemaksu võlgnikele

on saadetud meeletuletused ühingu liikmemaksu võlga tasumiseks. Kui liikmemaksu ei tasuta õigel ajal, võib juhatus need liikmed kui korratud liikmeskonna nimestikust kustutada, kusjuures kaovad nende liikmete vanad õigused.

Õhukaitse ühingu ettepanek

Tallinna Vabatahtlik Kodanlik Õhukaitse Ühingu tege ühingu leht ettepaneku määrata oma esindajad õhukaitse ühingu poolt loodavasse komiteesse. Ühingu juhatus otsustas osa võtta sellekohasest koosolekust, määrates esindajaks koosolekule Aliide Puppardi ja Valter Kruustee.

„Päevalehe“ töölisnõukogu

„Päevalehe“ töölised said töölisnõukogu. Vastavalt valimisil pääsesid töölisnõukogu liikmeiks Richard Kala, August Rebane ja Arnold Janson. Asetäitjaks valiti Herman Karlsbach, August Sepp ja Valter Kruustee. Kuna kõik teised olid seatud üles tööliste üldkogu koosolekul, oli A. Sepp seatud üles tööliste kirjalikul avaldusel. Seega on „Päevalehe“ käitis oma ülesande töölisvanemate valimiseks korralikult läbi viinud.

Naisringi õhtu

15. oktoobril õnnestus üle ootuste hästi. Ühingu ruumid olid rahvast täis — enamikus ühingu noorem põlv. Õhtul valitses lõbus meeleolu, keskes varahommikuni. Peab tänu ütleva naisringi tegelesile, kes said oma ülesandega hästi toime.

Õhtul oli ka sportlaste austamine ja auhindade jagamine — staadionil peetud kergejõustiku võistluste tulemusena.

Raskusi öötöoga

Juhatuseliikmeid on enamuse seatud öötöoga või õhtuste vahetustega. Seetõttu osutub sageli raskeks pidada juhatuse koosolekuid kvoorumi puudusel. Et sellest üle saada, otsustas juhatus pidada täiskoosolekul pühapäevadel, millal kõik juhatuse liikmed tööst vabad. Vahepeal korraldatakse küsimusi asjaajamise korras.

Kultuursummade jagamine

Tallinna Trükitöölise Ühingu aastaeelarves on ette nähtud toetused kultuuriringidele. Sealjuures on kindlaks määratud toetuse väljavõtmise kord ja nende kasutamine. Seetõttu tekib pahatühti sekeldusi summade väljavõtmisel. Et hoiduda arusaamatusest, selleks kohustati sekretäri töötada välja kultuursummade kasutamise kodukord, millisel alusel hakatakse summasid välja andma 1939. a. eelarve korras.

Gratifikatsioonide jagamine

„Päevalehe“ ärijuhatus on lehe 30 a. juubeli puhul maksnud igale töölisele, kes kauemat aega on ettevõttes töötanud, palgale lisaks kahe nädala palga.

Samuti anti lootust, et jõuludeks antakse veelgi gratifikatsioone.

Fotoring

teotseb praegu piltide kogumisega, millised asetatakse muretsetud albumisse.

Töölisvanemate „liigutamine“

„Trükitöölises“ nr. 8 oli lugeda, et „Ühistrükitokojas“ valiti senine töölisvanem H. Jerkoviš tagasi, mispuhul viimane korraldas koosviibimise ühingu ruumes nimetatud trükikoja töölisele ja kutsutud külalisile.

See väike, paarirealine sõnumike on väärt, et selle juures veidi peatuda. Teatavasti on meil töölisvanemate instituut valitsuse kaasabil loodud selleks, et selle kaudu oleksid käitiste töölised õiguslikult esindatud ettevõtjate juures. Töölisvanemate ülesanded ja kohustused on küllalt suured ja vastutusrikkad, et väärikalt kaitsta oma valijaskonna ja üldse tööliskonna elulisi õigusi ja nõudmisi. Samavõrd on töölisvanem usalduslikuks vahemeheks tööliste ja ettevõtjate vahel, ning see väike tasu, mis on määratud seadusega töölisvanemale, ei vasta kaugeltki sellele vaevale ja vastutusele, mida töölisvanem kandma peab. Me teame väga hästi, missuguseid „lahinguid“ peab tööliskond lööma, enne kui ta kuskil omale õiguslikult kaitstud esinduse valida on saanud.

Imelikuna, aga eriti just vääranapaistab asjaolu, et töölisvanem, kui ta valitakse tööliste õigusi kaitsma ja tema eest kostma, sel puhul mingisuguseid „liikusi“ tegema hakkab või mõne koosviibimise korraldab. Töölisvanemaks saamine ei tähenda ometi mõne „piruka“ otsa saamist, mis on hästi tulutoov asjandus, et sellest osa peaksid saama ka need, kes selleks kaudselt või otseselt kaasa on aidanud, vaid siin peaks toimitama otse vastupidiselt: olema kainelt-tõsised ja võtma oma tulevase ülesandeid täie tõsidusega. See on meie endi huvides ja prestiiži mõttes väga kaugelalutava tähendusega.

— r.

„Põhjala“ — TTÜ male

20. novembril peeti Kopli „Põhjala“ käitise ja TTÜ malingi vaheline malevõistlus. Võistlus lõppes viigiliselt.

Ühingu — Kopli male

Ühingu maling pidas Kopli maletajatega sõprusvõistluse. kusjuures kumbki pool oli esindatud 10 mehega. Kopli meeskond oli kõvaks pähklik ühingu maletajaile, kuid võistlus lõppes viigiliselt 5:5.

Leemeti partii pühapäeval, 16. oktoobril, katkestati ajapuudusel Leemetile halva seisuga. Esmaspäeval jätkati mängu, mille tulemusena saabus Leemetile kaotus.

Võistlus äratas suurt huvi ühingu maletajate hulgas.

Mardiõhtu...

Tujuküllase mardipeo avas näitering H. Raudsepa l-vaat. komöödia „Rohelise Tarabella“ ettekandega, mille lavastaja ja näitejuht Th. Lippm a a. „Rohelise Tarabella“ aineklik käsitab meie, Eesti, tõuslikku, seltskonna koorekihi karjeristide elu tänapäeval, mis on väga akuutne, mille veel elavamaks ja nauditavamaks tegi hea mäng, suu-

repärased tüübid ja särtsuv huumor. Mäng oli eeskujulik, ansambliühendus hea, seega ettekanne õnnestus täielikult.

„Mina! riigitööstuste keskvalitsuse direktori proua, proua Suurmihkel!“... nii nimetas too daam end igal võimalikul juhtumil, — nagu see meie, Eesti tõusikute naistele on omane end igasuguste olemasolevate tiitlitega tituleerida.

Nimiosas — Suurmihkli prouana — prl. V. Kivi — mägi ületas kõik seni nähtud-kuuldud osad temaga. Usun, et oli momente, kus ka mitte profide mäng ja „hääleulatus“ teda poleks ületanud. Hra Th. Lippmaa, „Koidutähe“ reporterina ainuke mees toimetuses, tundes suurmaailma daamide hingeelu, lõi sellest komöödiast omaette terviku. „Koidutähe“ teatriarvustaja Näss — R. Pöldhein — oli vägagi tubli, sobis nii kujult kui ka häälelt — äbarik ja „vedel“ mehike, kes küll jooksis madonna toimetusstulekul aknast välja katusesele, kuid siiski hiljem oma tõde ja õigust ning paremat arusaamist ja arvustust kaitses. Toimetusliige Tasandik — H. Raiglo isikus — kui suurmaailma ja pealinna kommete ning temperamendiga harjumata indiviid, pidi tundma proua Suurmihkli „suurmaailmlikkust“. Teenis kiitust. Peatoimetaja Kõrvits, keda kehastas A. Lall, ei tunnud end kodus olevat, oma hoolestusest muidugi, sest suflööri oodata ja kuulata teeb kaasmängijad mänguvõimetuks, halvab tempot — pausid on piinlikud. Osa tuleb ikka pähe õppida! Tempo annab menu! Üldiselt võis ettekantuga täiel määral rahul olla.

Tantsuvaheajal esines ka ühingu meeskoori kvartett. Kvartett laulis kolm laulu, mis pälvivad pidukülastiste üksmeelset kiitust ja nõuti kordamisi.

ATR

Hermann Majatschek †

20. novembril s. a. suri veresoone katkemisest peas Hermann Majatschek, Eesti Ühistrükikoja kauaaegne juhataja.

H. Majatschek sündis Narvas 1881. aastal. Juba õige varakult, vaevalt 12-aastaselt, astus ta Gni-kovski ja Grüntali trükikotta õpilaseks. Nagu vanemad ametivennad mäletavad, oli tollal õpilaspõlv väga raske. Ametlik tööaeg oli küll kümme tundi päevas, õpilased pidid aga hommikul enne töö algust hulga töid sooritama, nad pidid pörandat pühkima, lampe puhastama ja ahju kütma. Siis päevatöö alates raskeid pakke linnas laiali kandma; isegi masinaid pandi neid puhastama ja valtse pesema. Kõigest sellest pole nüüdisaja õpilasel aimugi. Ületöö eest õhtuti muidugi midagi ei maksetud või arvestati vahel kolm kopikat tunnis. Õppeaja möödudes tuli tal kohe kodulinnast lah-kuda, sest õppinud töölisi peeti vähe, töötati õpi-

lastega. M. siirdus Peterburi, kus noorel elu-röömsal mehel ka mingeid väljavaateid polnud. Ta katsus veel mitmes kohas Venemaal õnne, ja sõitis siis Soome, kus töötas Helsingis senati trükikojas. Seal spetsialiseerus ta eriti statistika-tabelite ladumise alal, milles tal polnud võistlejaid. Soomes töötas ta parima osa oma elust. Seal ta abiellus ja seal ta ka kaotas oma abikaasa. Revolutsiooni puhkemisel liitus ta pahempoolse töölisliikumisega, mille tagajärjel pärast valgete võitu oli sunnitud põgenema Venemaale. Pärast mitmeid vintususi opteerus ta lõpuks Eestisse, kus töötas lühemat aega „Päevalehe“ juures. „Eesti Ühistrükikoja“ asutamisel 1921. aastal kutsuti ta sinna faktoriks. Hiljem tõusis ta trükikoja juhatajaks ja püsis selles ametis surmani.

Nii lühidalt lahkunud ametivenna elukäik.

Nüüd katab ta põrmu Rahumäe kalmistu sõmer liiv, aga mälestus temast kui inimesest ja seltsimehest ei kustu niipea. Kas võivad teda unustada need ametivennad, kes temaga omal ajal kõrvuti kasti ääres töötanud, kellega ta jaganud oma rõõmsid ja muresid ja kelle rõõmudest ja muredest ta oma avara südamega nii soojalt osa võtnud? Vähe leidub selliseid kallimeelseid inimesi, nagu seda kadunu oli trükikoja juhatajana — alati abi-valmis, vastutulelik ja peacsi — õiglase. Palgaküsimusis kaitses ta alati tööliste kasusid. Ei jäänud kellegi silm kuivaks, kui ta värskel kalmul lauldi: Küll kõrgest mäest jõuad Sa üle kõndides, Ei hauakünkast jõua Sa üle iganes. Igaüks tundis, et tema lahkumisega jäi tühi koht nii töökotta kui ka rinda, mis lõi kuidagi imelikult pakitsema.

Taevas oli hall, sadas vihma, kui teda maamulda sängitati... looduski leinas.

Puhka rahu, kallid seltsimees!

Näiteringist

Näitering on asunud soetama omale kodukorda. Selle koostab H. Raigo, kes on koostanud sellased ka meeskoorile ja spordiringile.

Ühingu juhatuse poolt on antud ringile tegevuskapitaliks Kr. 30.—. Seni takistas uute näidendite lavastamist just sageli rahapuudus.

Uudislavastusena valmistatakse Elmo Ellori äsja ilmunud näidend „Peigmees maanteelt“.

Trupp esines menukalt H. Raudsepa 1-vaatusl. näidendiga „Roheline Tarabella“ kultuurtoimkonna mardiõhtul. Sama näidend esitatakse ka korraldaval ühingu kultuurhommikul.

Näitering avas hooaja

Pühap., 6. novembril, avas näitering oma 1938./39. a. näidendite-õhtu hooaja. Ava- ja esietendusena lavastati M. Tarumi 3-vaat. näidend „Soovin tutvust“. Mainitud näidend käsitab meie külgeu miljööd. Küla noorurid, ka vanapiigad, on mures tanu alla saamise üle, kuna koduküla noormeestest — nagu see meil Mulgimaalgi — vähesed peavad lugu kodukanadest, mille tõttu neitsid hakkavad ajalehekuulutuste kaudu kaasat otsima. Tuleb kirju, tuleb ka kosilasi, isegi elukutselisi peigmehi, kellel must minevik. Need ei jäta oma õngitsemisjuhust kasutamata, ja peamiselt raha väljameelitamist kergeusklikelt.

„Soovin tutvust“ käsitab maanoorte ajalehekuulutusele vastanud peigmeeste tulekut Paepõllu tallu. Neist üks on pagarmeister Vinkel ja teine elukutseline „üliõpilane ja peigmees“ Kikas. Paepõllu sulasel Taavetil ja „maanteelt“ tulnud sulasel Leol tekib umbusk kosilaste ehtsuses. Sulane Taavet leiab, et õige peremees ja mees peretütar Eevile on sulane Leo. Kuid kosilane Kikas on võitnud pere-naise Reeda poolehoidu, ning teeb Reedalt kche rahalise „laenu“. Seejärele meelkitab ta ka teenija Niita oma võrku, kes hülgab oma pagarmeistri peigmehe. Kikas kui noorem lubab teda viia oma isa mõisa. Niita usub Kikka lubadusi ja töotusi ning annab ka „laenu“.

Pagarmeister Vinkel lohutab end tragi maanaiste seltsi sekretäri vanapiiga Taaliga ja asub tema juure elama.

Lõppeks peretütar Eevi tahab vabaneeda oma peigmehest Kikkast ja lubab sulasele Taavetile ja küla suurimale joomarile ja kaklejale Pikapõllu sulasele Jaapile head tasu, kui nad Kikka minema kihutavad. Ka Kikas arvab paraja aja olevat jalga lasta, lisa-„laenu“ võttes Reedult ja Niitalt. Niita hüüetele, kes märkas petust, kohale rutanud Leo ja Jaap takistavad Kikka põgenemiskatset. Politseiniku kohale ilmumisel arreteeritakse Kikas, kelles politsei tunneb ära tagaotsitava retsidivisti.

Perenaine Reet nõuab ka sulase Leo lahkumist. Ka temalt nõutakse isikut tõestavaid dokumente, Selgub, et Leo on aus kodanik ja põllumajanduse fakulteedi üliõpilane. Ta vabastatakse.

Arreteeritud Kikka ja poiste lahkumisel ka Leo tahab lahkuda, kuid teda peatab Eevi. Lühikese, kuid tormirikka sõnavahetusega laheneb nende vaheline arusamatus ning nad leiavad üksteist: kaob Leo uhkus ja Eevi üleolev iseteadvus, ning nad langevad üksteise kaisutusse.

*

Kuna mäng kohati oli kaunis paeluv, ei saa siiski öelda, et ettekanne oleks varemnähtutega võrreldes rahuldanud. Parem kuju oli Paepõllu sulane Taavet R. Põldheina isikus, keda saatis kaas-mängus sulane Leo H. Kopli isikus, keda kujult ja mängult tuleb arvata õhtu parimaks. Peretütar Eevil — V. Kivimägi — oli viimases vaatuses palju tegemist suflööriga, mis võttis just selle lõpu ära. Teenija Niita — E. Teder — mehelemineku eas peaks veidi julgem olema, muidu Pikapõllu perepoe Arvi — E. Ülevainu — oleks jätnudki ta „istuma“. Vanapiiga Taali — A. Pollimann — teab ju, kuidas peab mängima, et rahulolu ja kiitus pälvida, mille eest (kui ma ei eksi) sai ka punaseid roose.

Th. Lippma — elukutselise peigmehe Kikka osas ei tulnud kuigi hästi välja. Tundus, et vahetevahel otsis välist abi. Juhkentali pagarmeister A. Lalli kehastusel mängis usutavalt ametmeest tema kutseala ja armuasjade kohaselt. Pikapõllu sulane Jaap oli omal kohal, alatine viinaum ja kehaline lodevus, vahele kurasasi kinnituseks „Valencia“. Selles osas A. Piht oli täiesti kodus. O. Köppar — politseinikuna natuke saamatu, mis ka segas viimase vaatuses tempot.

Lõppeks pean tähendama, et ühe kui mitte rohkem miinuseid andis kogu trupi lavaline liikumine. Peetagu meeles, et dekoratsioonid pole puust ega kivist ehitus, kus võib ka vastu joosta ja uksti avada vales käigus ning nende vahelt pugeda, nii et kogu ehitus vabiseb. Piinlik, valus silmale.

ATR

Ettevalmistusel ja tuleb lähemal ajal lavastusele Paul Schureki kolmevaatusl. komöödia „Tänavamuusika“. Lavastaja R. Põldhein.

Kuressaarest

Surnud liikmeile asetati hauaristid

Omaval ajal likvideeris Kuressaare Trükitöölise Ühingu, kusjuures likvideerimisel kassasse jäänd raha jäi hoiule laekur Marie Masti hoole. Raha seisus kogu aeg pangas ja kandis protsente. Tallinna Trükitöölise Ühingu usalduskoha tekkimisel peetud Kuressaare kolleegide koosolekul otsustati

see raha kulutada surnud kolleegide haudade ilustamiseks kohapeal. Valiti sellekohane komisjon, kes pidi seda asja ajama. Nüüd on komisjon oma töö lõpetanud ja raha ülesnäidatud otstarbeks kulutanud. Aruande järgi on:

Tulusid	76.47
Kulusid:	
hauaristid	41.70
transport	2.02
„	4.75
haudade korrashoid	28.—
	<hr/>
	76.47

Seega on nimetatud küsimus lõpetatud ja ühingu juhatuse poolt kanti sellekohased arved läbikäiku.

„Meie Maa“ trükikojas vallandati kaks naistöölist, kes võeti ühingu poolt abile. Mõlemad saavad abi 5. kategooria alusel. „Meie Maa“ pole veel ikkagi tõstnud palku vastavalt alammääradele. Liidu juhtus teatas sellest Eesti Trükitöösturite Ühingule, paludes astuda samme alammäärade kehtimapanemiseks. Näib, et ettevõtte tahab küsimusega viivitada.

Tartust

Ühingu üldkoosolek

30. oktoobril s. a. peeti Tartu Trükitöölise Ühingu poolaasta peakoosolek, millest võttis osa arvukas kogu ühingu liikmeid. Koosolekut juhatas V. Ploom ja O. Koplus, protokollis E. Roorand.

Ühingu esimees V. Ploom kandis ette ühingu tegevuse ülevaate, märkides sel alal tehtud tulemusi. Suurimaks saavutuseks oli ühingule uute ruumide muretsemine. On tekkinud pinevus Tartu Töölisühingute Keskkliiduga, kuna keskkliit ei talita õiglaselt ja ajab taga ebaselgeid sihte.

Laekur G. Lind kandis ette ühingu poolaasta rahalise aruande. Samuti kanti ette aruanne ühingu inventaarist.

Liidu esindajana viibis koosolekul A. Offenbach, kes andis ülevaate liidu peamisest tegevusaladest, märkides sel alal aktiivsust ja üldise olukorra paranemist.

Lõpuks puudutati vähemaid küsimusi ühingu siseelu alal, nagu ruumide kasutamise kord jne.

Koosolek oli asjalik ja üksmeelne.

„Postimehe“ koosolekult

„Postimehe“ töölised pidasid käitise üldkoosoleku 30. oktoobril s. a. Koosolekut juhatas E. Roorand, protokollis J. Jääger. Töölisvanem teatas, et öötöõga ühenduses on tulnud esile palju raskusi töölilisele. Öötöö kurnab tervist jne. Seepärast vanem astus läbirääkimisse käitise juhatusega, nõudes töölilise vastutasuks palgakõrgendust. Ärijuht oli seletanud,

et Tallinnas pole sel alal midagi tehtud ja töölised pole oma nõudeid esitanud, seepärast ei pea ka „Postimees“ vajalikeks siin midagi teha.

Referendina kutsutud liidu sekretär A. Offenbach kandis ette ülevaate öötöö küsimusest ja seletas olukorda Tallinnas kui ka töölise poolt esitatud nõudmiste suurust.

Koosolek otsustas nõuda 25% palgakõrgendust kõigile öötöõga kui ka ajalehetöõga seoses olevaile töölilisele. Samuti nõuda öötööl kuuetunnilist vahetust. Kui ärijuhatust neid nõudmisi ei peaks täitma, siis kutsuda kokku teine üldkoosolek, kus otsustatakse töötüli. (Sellekohane koosolek peetigi 13. nov.) Selgitati mõningaid trükikoja siseellu puutuvaid küsimusi, misjärele lõpetati asjalik ja üksmeelne koosolek.

„Postimehe“ töölised

pidasid 13. nov. s. a. käitise üldkogu koosoleku, millest võtsid osa peaaegu kõik ajalehetööl olevad töölised. Koosolek otsustas endiselt nõuda 25% lisatasu kõigile öötöõga ja ajalehega seoses olevaile töölilisele. Mis puutub 6-tunnilisse öövahetusse, siis arvati vastuvõetav olevat ka 7-tunniline vahetus. Arvati, et 6-tunnilist öövahetust pole võimalik läbi suruda. Ülesseatud nõudmiste vormiliselt käikuandmisel otsustati alustada töötüli.

„Postimehe“ ärijuht teataski esmaspäeval, 14. novembril, et juhatuse esimees lubas üle minna 7 tunnilisele öötöõle, kes seda veel ei saa. Palkade tõstmise tuleb juhatuse koosolekul arutusele, mille selgub ka üldise juurepaneku küsimus.

Viljandist

Viljandi ühingu peakoosolekult

Viljandi Trükitöölise Ühingu peakoosolek peeti 30. oktoobril 1938. a. kell pool 11 hommikul Viljandi Käsitöölise Abiandmise Seltsi ruumes. Koosolekut juhatas Ants Sammül, protokollis Elmar Salumäe.

Laekur Osvald Koseste kandis ette ühingu poolaasta kassaaruande, milline oli tasakaalus 251,11 krooniga, kuna arvete seis 31. juunil oli 2076,18 krooni.

Juhatuse tegevuse aruandest, millise kandis ette esimees Sammül, selgus, et juhatust on piirunud peamiselt jooksva töö korraldamisega. Revisjoni-komisjoni esindaja Alfred Marjasoo teatas, et revideerides ühingu tegevust ja kassat, on kõik leitud olevat korras.

Kultuurtoimkonna esindaja Ants Kase märgib kultuurtoimkonna kontosse vaid raamatukogu korraldamise kui ka sõudepaadi ekspluateerimise. Kuna on ette tulnud nähteid, kus võõrad kasutavad omavoliliselt ühingu sõudepaati, siis tehti ettepanek, et paadi kasutamise kord muudetakse. Aruanded ära kuulatud, otsustatakse päevakorras edasi minna.

Koosolekul tõsteti üles küsimus liidu puhkekodu toetamiseks. Selle kohta kerkisid mitmesugused ettepanekud. Vaieldi, et liidu puhkekodu kasutamine on viljandlasile võimatu selle kauguse tõttu. Juhatas esines ettepanekuga, et puhkekodule toetamiseks määratakse need protsendid liidule antud laenust. See ettepanek saab poolt 4 häält, kuna vastu on 6 häält, seega tagasi lükatud. Küll aga võetakse vastu ettepanek, et liidu puhkekodule määratakse toetus ühingu aasta-eelarve korras 1939. aastal. Selle poolt hääletab 6 liiget, vastu 4.

Liit tegi ettepaneku, et liidu ajakirja tellitaks kõigile ühingu liikmeile, kuna ajakirja trükkimise kulu on suurenenud ja seepärast on vajaline tulude tõstmiseks ajakirja tiraazi tõsta. Avaldati arvamist, et ajakiri ilmub tihtipeale hilinemisega ja sõnumid on seega vananenud. Võeti vastu ettepanek, et ajakirja tellitakse siis kõigile liikmeile, kui ajakiri ilmub korralikul ajal. Kui järele jääb üksikuid eksemplare, siis need jagada tasuta õpilasile, et seekaudu tutvustada noori ühingute tegevusega.

Raamatukogu ümber tekivad vaidlused, kuna raamatukogus on hulk vananenud sisuga raamatuid. Tehti ettepanek, et tuleval peakoosolekul esitataks raamatute nimekiri, millised tuleb kõrvaldada üldisest tarvitamisest.

Õtöö küsimus on teinud ka Viljandi trükitöölised ärevaks. Seepärast otsustati saata liidule sellekohane märgukiri.

Koosolek lõppes kell 12 päeval. Protokoll kinnitajaks valiti A. Märjasoo, E. Transtok ja K. Pöder.

Viljandi ühingu rahandus

Viljandi ühingu varanduslik bilanss on tasakaalus 2076,18 krooni (30. juunil 1938). Aktivas on kassa arvel raha 144,18 krooni, inventaar hinnatud 174,10 kroonini, jooksvad arvel raha 1274,93 krooni ja laenukena välja jagatud 482,97 krooni. Nagu sellest näeme, on laenude arve tugevalt vähenenud, sellest on suurem osa laenuka liidu puhkekodule.

Passiva näitab tegevuskapitali osas 2045,27, kuna lipufondi arvel on raha kogutud 30,91 krooni.

Liikmemaksudest poolaasta jooksul saadi 242,45 krooni. Suuremad kulud olid liidu maksud, samuti kulutati raamatukogu täiendamiseks 43,60 krooni.

Raamatukogus oli 446 raamatut 841,72 krooni väärtuses.

Õtöö Viljandis

Viljandis ilmub kaks ajalehte — „Sakala“ ja „Oma Maa“. Esimene neist on levinud leht — trükituna samanimelises trükikojas — kuna teine leht trükitakse J. Nurmbergi trükikojas, omades vähema tiraazi. Õtöö sisseviimisel üle riigi ilmuvad ka nimetatud lehed hommikuti. Seetõttu osa tööperso-

nalist on sunnitud töötama öösiti ja on huvitatud üleriigilisest aktsioonist õtöö kompensatsiooniks.

„Sakala“ masinaladudajad töötavad kolme vahetusega, kusjuures öine vahetus kella 24—7 töötab kokku seitse tundi. Teine vahetus töötab 7—15, seega 8 tundi. Aeg kella 15—16 on jäetud õpilasile. Kolmas vahetus on kella 16—24, seega 8 tundi. Lehemurdja on sunnitud töötama katkestusega — kella 15—17 ja 20—2, seega kokku kaheksa tundi. Vahet venib aeg veelgi pikemaks, kui leht ei saa õigel ajal valmis. Murdja abilisel on aeg 20—24 ja tardivuse korral ka rohkem. Trükkijad — kaks inimest — töötavad lehe ilmumise päeval kella 20—4 ja teistel päevadel kella 16—24.

Rotatsioonimees asub tööle kell 24, töötades mõned tunnid. Ülejäänud osa peab ta tasa tegema päeval. Pühapäeval tehakse ladumismasinail tööd, tasudes sealjuures tunnid 100% kõrgemini. Samuti sünnib ka murdjate, abilise kui ka kuulutuseladudajaga. Trükkijad (lehe ilmumise eelpäeval stereotüpeerijad) töötavad pühapäeval samuti kella 20—4, kuid neil loetakse see päev harilikuks päevaks ja rohkem tasu ei makseta. Nagu sellest näeme, pole viimaste suhtes õiglase olukord.

Nurmbergi trükikojas töötavad masinaladudajad kolme vahetusega, kusjuures ka öine vahetus on 8 tundi (7—15, 15—23 ja 23—7). „Oma Maa“ ilmub kolm korda nädalas, mistõttu lehe ilmumise päeval on töö 23.30—4.30 ja 14—17. Muudel päevadel kella 8—17 (1 tund lõunavaheega). Murdja töötab lehe ilmumise päeval 13—18 ja 21—3, muudel päevadel 8—14.

Pühapäeviti trükikojas tööd ei tehta.

Võrust

Maksuinspektori leiutus

Maksuinspektor määras Võru-Petseri Trükitöölise Ühingu tulumaksu ühingu 1937. aasta puhaskasu arvel. Arusaadav, et ühing sellega ei leppinud, kuna juba seaduse kohaselt ühing ei ole mitte äriettevõtte ja mittekasutaotlev asutus, seepärast kaevati maksuinspektori otsuse peale aruandvate ettevõtete maksukomiteele. Kaebuses paluti maksuinspektori tegevus tunnistada ebaseaduslikuks ja tulumaksu määramine tühistada.

Maksukomitee pidas oma istungi 4. novembril 1938 Tallinnas, kus võrulaste kaebus tuli arutusele. Kaebus otsustati rahuldada ja seega Võru ühingul ei tule enam tulumaksu maksta. Komitee otsus on laiaulatuslik ja ühingud peaksid seda tulevikus arvestama, kui mõni maksuinspektor tahaks neid ka maksustada. Sel puhul tuleks maksuinspektorile meele tuletada ülaltoodud otsust.

MEIL oli juhus kirjutada öötöö kahjulikust mõjust inimeste närvidele. Seda väidet tõendavad värsked näited „Uus Eesti“ ilmunud numbritest.

Nii loeme sealt:

— 125 inglise laeva pommitasid Palestiinat.

Teiste sõnadega tuleb lugeda, et 125 inglise laeva said pommitada Franco jõudude poolt.

— Sporditeadete all ilmutati kliše keenast neiu, kelle omapärasuseks olevat, et keegi inglise major püstitas sellega uue kiirusrekordi, saavutades 313 kilomeetrit tunnis.

— Samal ajal üks väike auto pilt kannab allkirja, et tuntud Hollandi naisujuja on 100 meetri selliliujumises saavutanud maailmarekordi 1.43,3 minutit.

— Lehe eesotsas inglise peaministri Chamberlaini pildi kõrval on avaldatud Itaalia diktaatori Mussolini pilt, kusjuures ta on ristitud ümber krahv Cianoksa ja ülendatud Itaalia välisministriks.

Ei tea, kas maailm läheb pahupidi või teeb seda öötöö. Küllap vist viimane, sest: naine jääb naiseks, auto autoks ja Mussolini ei vaja veel ametialandust.

*

IGA kodanik peab tundma vabariigi seadusi — nende mitteteadmine pole vabandata. Seaduse rikkumine peaks tooma paratamatult karistuse. Selles arvamises olidki a/s. „Ühiselu“ trükikoja masinaladujad, kui nad otsustasid pühapäeval ületunde mitte teha ja ilmuda alles esmaspäeva hommikul tööle. Seda põhjustel: seadus nõuab vähemalt 24-tunnist puhkust nädalas, ületundide kohta peab ettevõtte nõutama aegsasti tööinspektorilt vastava loa. Jne. jne.

Sootuks teisel arvamisel on trükikoja juhatus, kuna seetõttu oleks võimatuks tehtud esmaspäeva hommikul ajaleht „Uus Eesti“ ilmumine. Nagu ikka, nii võitis ka siin äriseisukoht. Masinaladujad otsiti pühapäeval üles, sõites kohale autoga, ja nii rakendati vajaline personaal töösse. Lohutuseks seaduse rikkumisele lubati vaid maksta 75% ületunni töö tasu.

Õnnelik riik, kus seadust pole vaja täita! Aga ega igaüks küll sellega valmis saa.

*

NÜÜD on meil uus ja värskelt küpsetatud töölisköök — nimelt „Päevalehe“ kaitises. Seda tuleb

lugeda töölisköök võiduks, kuna töölisköökide valimine oli aastaid päevakorras, kuid kunagi ei saanud sellest asja. Aga nüüd õnnestus — ühisel jõul.

Vanemad on kõik meie tublimad kaastöötajad ja tasakaalukad inimesed. Nüüd ehk näeb ettevõtte juhatuski, et ega „kurat olegi nii hirmus, kui teda kujutatakse“. Küll aga töölisköök asuvad nüüdsest peale lahendama kõiki kaitise sisseelus tekkinud ja olevaid puudusi, millest peaks korralik ettevõtte aina rõõmu tundma.

Ega rohkem olegi kaitise, kus vanemad puuduvad — välja arvatud R. Tohver & Ko kui ka Eesti-maa A/s. Aga aeg annab ehk võimalusi ka seal valimisi teostada ja siis oleks vastav seadus läbi viidud kõikides kaitistes trükitehase alal.

TULI ametühingud

Litograafid otsivad kontakti

Litograafide ja kivitrükijate ühingu „Graafika“ juhatuselt saabus liidule järgmine kutse:

— Palume teid, kui võimalik, saata pühapäeval, 20. novembril, s. a. kell 12.15 üks esindaja meie ühingu erakorralisele peakoosolekule Kotsebu 12.

Teie poolt saadetava esindaja ülesandeks oleks meie palvel selgitada LKÜ „Graafika“ liikmeile trükitehase ühingu registreerimise vajadusest ja tähtsusest Eesti Trükitehaste Liidu alla, ühtlasi selgitada kohustused, mis tekivad säärasel korral mõlemate poolte vahel.

F. Hallik, kirjatöömataja.

17. nov. 1938.

Seega on „Graafika“ asunud ühiseid teid otsima üldise trükitehaste liikumisega, mida tuleb südamest tervitada. Nii trükitehaste kui ka kivitrükitehaste huvid on ühtlased ja seepärast on arusaadav, et senine lahustegutsemine „Graafika“ liitumisega oleks täidetud suurem lünk organiseeritud polülitograafide peres.

Elektrikud

Elektrikud pidasid ägedat võitlust kollektiivlepingu kehtimapaneku eest, öeldes üles vastavad töölepingud. Tööandjad püüdsid aktsiooni nurja ajada, värvates streigimurdjaid, kuid elektrikute ühinenud tahte ees jäid nad alla. Nii, samm-sammult, sõlmisid üksikud kaitised kokkuleppeid töölisköökidega, kuni sellega ühinesid kõik. Elektrikud saavutasid kollektiivlepingu, mille põhjal tööd saavad vaid kutseühingu liikmed.

Kaevurid

Kaevandustöölised asusid uue hooga organisatsiooni kõvendamisele. Kohtla-Järvel tahetakse värvata 600 uut liiget, Kukrusel 400, Kundas otsustati arutada uus osakond jne. Asjatundlikkusega töötades ja võites tööliiskonna usalduse on kaevandustööliste ühingul lootust kasvada tugevajõuliseks kutseühinguks Eestis.

„Graafika“ koosolekul

Pühapäeval, 20. novembril, peeti litograafide ja kivitrukijate ühingu „Graafika“ üldkoosolek, millest võttis osa enamus Tallinna litograafiakäitiste töölisi.

Koosolek oli kutsutud kokku revisjonikomisjoni nõudel, kuna tekkisid mõningad lahkarmised juhatuse ja liikmeskonna vahel. Need lahkarmised leidsid koosolekul selgitust, millega küsimus lõpetati.

Teiseks tähtsaks ürituseks on „Graafikal“ kollektiivlepingu sõlmimine tööandjate ja töövõtjate vahel. Koostati sellekohane lepingu projekt, millist koosoleku poolt mitmeti täiendati. Asuti seisukohale, et käitised esitavad lepingule oma parandusettepanekud ja alles siis on võimalik selle elluviimine.

Eesti Trükitöölise Liidule saadeti kutse koosolekust osavõtuks, kusjuures liidu sekretäril A. Ofenbachil tuli anda vastust küsimustele: mispärast on tähtis „Graafika“ astumine E. Trükitöölise Liitu ja millised kohustused on seadjuures ühingul?

Sekretäri selgitus võeti kiiduga vastu, kuna liidu liikmeks astumise küsimus tuleb järgmise peakoosoleku päevakorda. Koosolek oli igapidi asjalik. Näib, et „Graafika“ on asunud aktiivsele teele — ühelt poolt võitlus töötingimuste parandamiseks, teiselt poolt liitumine kogu organiseeritud trükitööliskonnaga. Tuleb soovida, et see pea sünniks.

E. T. L. tegevusest

Koosolek 1. novembril

Sekretär kandis ette aruande, märkides mitme trükikoja tööliste võitlust öötöö kompenseerimiseks ja sellekohaste nõudmiste esitamist. Liit otsustas pöörduda selles asjas trükitöösturite ühingu poole, varustades käitiste töölisi vajaliste materjalidega. — Võru ühingule määrati tulumaks, milleks liidu sekretär pöördub ühingu volinikuna vastava kaebuse alusel maksukomisjoni poole. — Sekretär viibis organiseerimisülesandel Tartus ja sõidab 2. nov. Narva. — Kinnitati arved. — Kuulati aruanne puhkekodu revideerimise käigust. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus.

Koosolek 14. novembril

Sekretär kandis ette töötulide arengu kohtadel — Tallinnas, Tartus ja Viljandis. Otsustati toetada tööliste volinikke vajaduse korral. — Otsustati saata trükitöösturite ühingule märgukiri alammäärade ignoreerimise kohta Narvas, Pärnus, Viljandis ja mujal, nõudes neist kinnipidamist. — Sekretär tutvustas liidu juhatust kõigu tulemustega sotsiaalministri juures. Trükitöösturid tahavad seada sisse pühapäevatöö, milleks ministeerium on nõus andma 4 tundi. Vastava palve peale minister lubas küsimuse lahendamise lükata edaspidisele ajale. — Töötuse abile võeti Erika Matti. — Kinnitati arved. — Võeti teadmiseks ja täitmiseks liidu kirjavahetus.

— Liidu sekretär viibis 2. novembril Narvas, kus tal oli kõnelusi sealsete juhtivate kolleegidega ühingu tegevuse asjas.

— Liidu juhatusele on esitatud kaebusi massilise õpilaste pidamise kohta „Edu“, „Libris“ ja „Ühiselu“ käitises. Kuna seadus näeb ette vastaval arvul õpilaste pidamise, teatati sellest kaebusest Tööoskusametile. Seal selgus, et „Ühiselu“ trükikoja on antud erakordselt luba rohkem õpilasi pidada. Seda põhjendatakse trükikoja „eeskujulise korraga“.

Rahvusvahelised keskused

Kutsesekretariaadi

koosolekul 17. novembril Bernis arutati järgmisi küsimusi: sekretariaadi kaudu võimaldati ühele kauaaegsele čehhi ametiühinglasest trükitöölisele rahaline abi väljarändamiseks Lõuna-Ameerikasse. — Jugoslaavia trükitöölise liit nõustus tõlkima üht artiklit olukorrast Jugoslaavias, milline artikkel ilmus liidu häälekandjas. — Inglise liit teatas, et ta asutas erilise osakonna kogu maailma trükitööstuse olukorra uurimiseks. — Kataloonia trükitöölised saatsid kutsesekretariaadile tervituse Barcelonas peetud suurelt koosolekult, soovides, et kutsesekretariat ka edaspidi jätkaks võitlust hispaania võitlevate tööliste toetamiseks. — Võeti teadmiseks ühe saksa kolleegi-emigrandi tänukiri antud toetuse eest. — Arutati kutsesekretariaadi majanduslikku külge.

Sekretär tutvustas koosolijaid Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu laiendatud juhatuse koosoleku aruandega, millest koosolekust võttis osa sekretär. Sel koosolekul arutati čehhi ja hispaania põgenike abistamise ja čehhi olukorra uurimiseks moodustatava komisjoni küsimust.

Tutvuti olukorraga Čehhoslovakkias ja jäädi seisukohale, et sealsetid kolleege tuleb edaspidi veelgi toetada, vaatamata toimuvaile poliitilisele muutusele.

Čehhoslovakkia trükitöölaliste liit pöördus kutse-sekretariaadi poole sooviga, et viimane hoolitseks sudeedisakslaste-emigrantide perekondade toetamise eest ja võimaldaks neil perekondadel leida ulu-alust mõnes muus riigis. See puudutab eeskätt aktiivseid ametiühinglasi, kelledel uuel Saksamaal pole elamisvõimalust. Sekretariaat otsib vahepeal teid selle küsimuse lahendamiseks, tulles järgmisil koosolekuil uuesti küsimuse juure.

Sekretariaat võttis teadmiseks Prantsusmaal viivate saksa trükitöölaliste-emigrantide koostöö ettepaneku.

Taani, Norra ja Rootsi trükitöölaliste liidud esinesid ettepanekutega, et järgmine ülemaailmne trükitöölaliste kongress peetakse Kopenhaagenis. Sekretariaat suhtus sellele jaatavalt ja küsimus tuleb arutusele laiendatud sekretariaadi koosolekul.

Järgmine koosolek peetakse 29. detsembril s. a.

Rahvusvaheline Ametiühingute Liit

Juhatuse koosolek peeti 6. ja 7. oktoobril Pariisis. Uuriti poliitilist olukorda, mis kujunes pärast Müncheni kokkuleppe jõustumist, ja märgiti Čehhoslovakkia rasket olukorda. Küsimusega lähemaks tutvumiseks saadetakse Prahasse erikomisjon, kes kogub sellekohase materjali juhatusele esitamiseks.

1939. a. märtsis kutsutakse kokku kutsesekretariaatide konverents, millel tuleb arutusele lähema kontakti loomine Ametiühingute Liidu ja kutsesekretariaatide vahel.

Mertensi ettekandel kuulati septembris Kopenhaagenis peetud majanduseksperptide koosoleku aruanne, mis märgib üles liidu ülesanded kriisi vastu võitlemisel.

Juhatus otsustas ühe koosoleku pidada Ameerikas 1939. aastal lähema kontakti loomiseks Ameerika ametiühingutega.

Stolzi ettekandel kuulati ametiühingulise noorsoo- ja haridustöö komitee koosoleku aruanne.

Võeti teadmiseks IX rahvusvahelise ametiühingulise noorsoo kokkutuleku aruanne Genfis. — Kinnitati kirjavahetus Mehiko ametiühingulise keskusega ladina-ameerika konverentsi ettevalmistamiseks. — Määrati esindajad mitmetele kongressidele. — Lõpuks korraldati pidulik eine lahkuvale Rahvusvahelise Tööstööbüroo direktorile Harold Butlerile ja pühitseti juhatuse esimehe Walter Citrine 10 a. ametiüubelil juhatuse esimehe kohal.

Tom Shaw †

Tekstiitöölaliste kutsesekretariaadi sekretär Tom Shaw suri Londonis 26. septembril. Kadunu oli 27 aastat seisnud sekretäri-postil. Tema nimi pole tundmata ka eestlasile, kuna tema otsekoheisel toetusel sai ka eesti tekstiitöölaliste esindaja võtta osa tekstiitöölaliste kongressist Luzernis 1935. aastal.

Au lahkunud võitlejale!

Tööliskoja

juures korraldatud kursused töölisvanemaile ja ametiühinglasile on leidnud suurt poolehoidu, kuna neis loenguis käsitletakse akutseid teemasid sotsiaalpoliitilisel alal ning antakse ka ajaloolisi ülevaateid ametiühingute arengust ja tegevusest. Kursused kestavad juba pikemat aega ja lektoritena esinevad tuntud tööliikumise tegelased kui ka vastavate aineite eriteadlased.

Ratsionaliseerimise alal

saatis Tööliskoda vastava seletuse kutseühingule, milles juhitakse tähelepanu selle küsimuse käsitlemisel esinevatele väärnähtusile ja palutakse kutseühinguid seista väärratsionaliseerimise vastu.

Koja üldkoosolek

peeti 6. novembril Tööliskoja ruumes. Koja esimees J. Kurvits kandis ette aruande senisest tegevusest, märkides, et koja töö on olnud edukas küsimuste ettevalmistamises. Kui praegu pole nende küsimuste lahendamine ja elluviimine kuigi suurel määral edenenud, siis kojast olenemata põhjusil. Küll aga aitab see materjal kaasa tulevikus, kus need küsimused tulevad paratamata lahendamisele, ja seetõttu on ettevalmistatud materjal suure väärtusega.

Koja sekretär L. Metslang andis ülevaate organisatsioonilise väljavaateist, peatudes eriti kutseühingute arenemise võimaluse juures. Ka siin on raskesti, kuid peab kõik tegema selleks, et kutseühingute kaudu parandataks palgaolud. Puudutati veel Tallinna rahvamaja küsimust ja võeti vastu terve rida vajalisi resolutsioone.

Õhtul oli korraldatud õhtusöök koja ruumes, millest võtsid osa koja liikmed kui ka kutsutud külalised.

Sotsiaalpoliitika

Haigekassade teenijate päev

peeti 5. ja 6. novembril Tallinnas. Päevast võttis osa hulk haigekassade teenistuses olevaid isikuid üle riigi, samuti ka haigekassade juhatuste liikmeid.

Peeti vajaliseks arstide arvu suurendada, kuna praegu on paljudes haigekassades liig väike arstide valik. Samuti ei tohi lootusi panna ambulatoorse süsteemi väljarendamisele, kuna ambulatooriumid ei suuda küllaldaselt täita ravimisega seotud ülesandeid, vaid seda saab ikka teha üksikarstide valiku kaudu.

Ärvatavasti hakatakse selliseid päevi korraldama iga aasta, kuna vastastikune lähenemine peab teostuma ka haigekassade personaalis.

KIRJUT

maailmast

Budapesti ladumismasinat park

Budapestis oli 1937. a. lõpul 50 intertüpi, 225 linotüpi, 72 monotüpi ja 21 typograafi, millel töötas 549 ladujat, 37 montööri ja 48 abitöölist.

Kirikuvanne kui karistus

Kui Itaalia trükkalid Giuntad omandasid paavst Leo X õiguse 10 aastale trükkida ja avaldada kreeka ja ladina klassikute teoseid, siis varustati raamat pealdisega: — Järeltrükk keelatud, keelust üleastujad pannakse kirikuvande alla.

Uus-Meremaa tööliste võit

Uus-Meremaal on juba pikemat aega töölisvalitsus. 1938. a. peetud valimised on viinud tööliste uuesti võidule. Kodanlaste 24 koha vastu on töölisil 54 kohta parlamendis.

Valitsuse juht Savage seletuste järgi tõendab see maa rahulolu töölispoliitikaga. See poliitika seadis kontrolli alla maa krediidi, kindlustas talupoegadele kindlad hinnad, viis kehtima minimaalpalgad, hävitas maksud palkadelt, tõstis pensione, kõrvaldas tööpuuduse suurejoonelise ehitustegevuse kaudu. Praegu on Uus-Meremaal 40-tunnine töönädal ilma palga kärpimiseta. Valitsus korraldab praegu rahvusliku kindlustuse süsteemi, kusjuures on ette nähtud arstimine ja haigla kasutamine.

Bastille muuseum

Leningradi muuseum tahab korraldada 14. juulil 1939. aastal Bastille langemise 150. aastapäeva näituse. Muuseumis on rikkalik kogu mälestusi omal ajal, 14. juulil 1789. aastal, Pariisi Bastille kindluse hävitamisest, mis süütas lõkkele uinunud meelepaha reaktsiooni vastu ja avas tee revolutsioonilisele liikumisele Euroopas.

Selle arhiivi materjali oli koostanud tolleaegne Vene saadik Pariisis Dubrovsky. Diplomaat oli kogunud mõningaid esemeid, süüdistusakte, otsuseid, kirjandust jne, mille hiljem toimetas St. Peterburgi (praegune Leningrad). Need materjalid anti üle muuseumile.

Raamatud

Sir Walter Layton avaldas järjekordse uurimuse „Sissejuhatus hindade kujunemisõpetusele“ (Mac Millani väljaandel). See uurimus sisaldab kommentaare kuni 1937. a. hindadeni.

Raamatu esimesed peatükid on pühendatud hindade muutusele, mis põhjustatud raha ostujõu varieerumisest. Järgnevalt seletatakse hindade peatset, mida mõjustavad suhtelised ja peamised muutumised sel ajal. Ühtlasi näidatakse, kuidas need tähtsad muutumised mõjuvad sissetulekute osale.

Sealjuures võetakse vaatlusele hindade kõikumised aastast 1820—1933, niihästi mail kulla alusel kui ka kulla aluseta. Seejärel võidi märgata:

1820—1849	—	hinnad langevad
1849—1874	—	„ tõusevad
1874—1896	—	„ langevad
1896—1914	—	„ tõusevad
1914—1920	—	„ „
1920—1922	—	„ langevad
1922—1929	—	„ stabiilsed
1929—1932	—	„ langevad
1932—1937	—	„ tõusevad.

Raamat on väärt, et seekaudu õpitakse tundma meie viletsuste ja hüvede aega. Ühtlasi on võimalus lähemalt tutvuda kõikide nende põhjustega, mis ühel või teisel kombel on määravad kogu majanduselule — seega muudetakse lugeja teadlikuks oma ülesannetest.

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmutub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.
Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühikejalg 6-2.
Telef. 482-66.

Järgmine number ilmutub detsembri lõpul
Käsitöötajate saatmise tähtpäev järgmisse numbrisse 10. detsember